

Provinciale Staten

Clustercode RMT
Ons kenmerk DOC-00699978
Bijlage(n) 1

Uw kenmerk -
Maastricht 24 augustus 2024
Verzonden 24 augustus 2024

Onderwerp

Antwoord van Gedeputeerde Staten op schriftelijke vragen

Van het lid : Guus Queisen
Fractie : BBB fractie
Inzake : Vragen na-ijlende gevolgen steenkolenmijnen

Voor de leesbaarheid van onderstaande beantwoording zijn de inleidende teksten zoals opgenomen in het document met de statenvragen in dit document in cursief overgenomen.

Via deze weg stellen wij u vragen aangaande de na-ijlende gevolgen van steenkolenmijnen/stijgend mijnwater in Zuid Limburg. In 2014 is het ministerie van Economische Zaken gestart met een onderzoek naar de 'Na-ijlende gevolgen steenkolenwinning Zuid-Limburg'. Het doel van het onderzoek was het in kaart brengen van de risico's die verband houden met stijgend mijnwater en historische mijnbouw. Dit onderzoek heeft zich o.a. gericht op bodembeweging, de eventuele verandering van de grondwaterkwantiteit en -kwaliteit, de aanwezigheid van oude mijnschachten en de mogelijke risico's daarvan.

Volgens bovenstaand onderzoek zou in drie gebieden in Limburg, langs de Heerlerheidebreuk in Geleen en de Feldbissbreuk in Brunssum en Eygelshoven, van ongelijkmatige stijgingen met grote hoogteverschillen die plotseling, stapsgewijs optreden, niet worden uitgesloten. Het stijgend mijnwater heeft tot gevolg dat ook de grondwaterstand in de daar boven liggende lagen stijgt. Dit kan volgens het bovengenoemd rapport in lager gelegen gebieden in het Geleenbeekdal leiden tot vernatting en mogelijke gevolgen op maaiveldniveau.

In 1994 is het oppompen van mijnwater helemaal gestopt. Sindsdien stijgt het mijnwater in heel Zuid-Limburg aantoonbaar. Naast de vernatting door het stijgende mijnwater kan volgens het bovengenoemd onderzoek in een deel van het mijngebied, met name de voormalige Emma concessie, een situatie ontstaan dat stijgend mijnwater over enkele decennia infiltreert in de daar bovenliggende watervoerende lagen.

Volgens dit onderzoek zijn gebieden met hoge grondwaterstanden van minder dan 3,5 meter beneden maaiveld het meest kwetsbaar zijn voor wat betreft potentiële vernatting. Dergelijke gebieden zijn met name in rivierdalen gelegen, zowel kleine rivierdalen zoals het Geleenbeekdal in met name Schinnen, Geleen en Munstergeleen als grote dalen zoals het Maasdal. In deze gebieden kan een stijging van de grondwaterstanden zorgen voor het vernatten van kelders, veranderingen voor de landbouw (zowel positief als negatief) of schade aan natuur veroorzaken.

Tijdens een IVN lezing in Munstergeleen over 'na-ijlende effecten koolwinning' werd het GOBraadslid van de gemeente Sittard-Geleen, de heer B. Van Rijswijk geattendeerd op de alsmaar gestaag stijgende mijnwaterstand in de verlaten mijngangen. Aanwezigen attendeerden de spreker erop dat de voorspelde 'vernatting' van Munstergeleen, door mijnwater-opdruk, nu reeds daadwerkelijk plaatsvindt in kelders in de Beekstraat (die loopt vanaf het Raadhuisplein richting Geleenbeekdal) waar, ondanks diverse maatregelen, water door de fundering en muren de kelders indringt. Sinds een jaar kampen ook bewoners aan de Sittarderweg in Munstergeleen met grondwater in hun kelders en garageboxen. Het blijkt dat geen enkele maatregel afdoende blijkt. Ook in de Sittardse wijk Baandert, vooral in en rondom Henri Hermansstraat, is ook al geruime tijd sprake van plotseling wateroverlast in de kelders. En dit ondanks het waterdicht maken van de kelders. Het college van B&W van de gemeente Sittard-Geleen geeft in Dagblad De Limburger van 30 mei 2024 aan dat de bewoners zelf verantwoordelijk zijn voor het voorkomen daarvan.

Kaartmateriaal in het bovengenoemd rapport wijst op de risicogebieden in het beekdal Munstergeleen, hetgeen een samenhang oplevert met de meldingen van overlast in het Munstergeleense (en mogelijk ook de Baandert). Daarbij is het interessant om te weten dat de Beekdalstraat te Munstergeleen op +50 m NAP ligt, de Sittarderweg Munstergeleen op +58 meter NAP en de Henri Hermansstraat Sittard op +41 meter NAP. De ruimte voor het normale grondwater wordt door het onophoudelijke stijgende mijnwater niveau kennelijk steeds beperkter, waardoor uittreden in kelders en garageboxen van grondwater aannemelijk lijkt. Uit recente metingen met betrekking tot de huidige stand en bestendige stijging van het mijnwater blijkt dat op de meetlocatie Sweikhuizen dit jaarlijks stijgt met 1,2 meter. Terwijl in de oude schacht ON1 te Heerlen sprake van is van een continue stijging met jaarlijks 1,8 meter. Zuid-Limburg

1. Herkent het College zich in de boven omschreven situatie?

Wij herkennen ons in de genoemde onderzoeksresultaten zoals voortgekomen uit de studie 'Na-ijlende gevolgen steenkoolwinning Zuid-Limburg'. Uit dit onderzoek is gebleken dat vernatting als gevolg van stijgend mijnwater op termijn in bepaalde gebieden niet is uit te sluiten.

Wij herkennen ons niet in het gesuggereerde verband tussen vernatting en 'mijnwater-opdruk' zoals op dit moment in de Beek(dal)straat en aan de Sittarderweg in Munstergeleen en aan de Henri Hermansstraat in de Sittardse wijk Baandert zou optreden.

De beschreven gebieden in Munstergeleen liggen in de buurt van een zone waar in het meest extreme geval op termijn vernatting zou kunnen optreden. Wij zien dit verband echter niet terug in onze meetresultaten. De wijk Baandert ligt niet in de buurt van een dergelijk gebied (en zelfs ver buiten het gebied waar ooit steenkool gewonnen is).

Kaartmateriaal in het bovengenoemd rapport wijst op de risicogebieden in het beekdal Munstergeleen, hetgeen een samenhang oplevert met de meldingen van overlast in het Munstergeleense (en mogelijk ook de Baandert). Daarbij is het interessant om te weten dat de Beekdalstraat te Munstergeleen op +50 m NAP ligt, de Sittarderweg Munstergeleen op +58 meter NAP en de Henri Hermansstraat Sittard op +41 meter NAP. De ruimte voor het normale grondwater wordt door het onophoudelijke stijgende mijnwater niveau kennelijk steeds beperkter, waardoor uittreden in kelders en garageboxen van grondwater aannemelijk lijkt.

Uit recente metingen met betrekking tot de huidige stand en bestendige stijging van het mijnwater blijkt dat op de meetlocatie Sweikhuizen dit jaarlijks stijgt met 1,2 meter. Terwijl in de oude schacht ON1 te Heerlen sprake van is van een continue stijging met jaarlijks 1,8 meter. Zuid-Limburg

2. Is het College op de hoogte van de voortdurende stijging van de mijnwaterstand in de Westelijke en Oostelijke Mijnstreek?

Ja, wij zijn op de hoogte. De Provincie Limburg heeft hiertoe een speciaal mijnwatermeetnet ingericht met meetpunten in het gehele voormalige mijnconcessiegebied. Met behulp van peilbuizen op de verschillende locaties en dieptes worden zowel de waterstanden als de waterkwaliteit gemonitord.

3. Op welke wijze, door wie en met welke frequentie wordt het provinciebestuur geïnformeerd over de laatste stand van zaken?

Op dit moment werkt de Provincie Limburg aan een monitoringsrapportage van het mijnwater. Deze zal naar verwachting in 2025 beschikbaar komen voor iedereen. Deze rapportage geeft inzicht in de effecten van stijgend mijnwater op de grondwaterkwaliteit en -kwantiteit op diverse locaties en dieptes. Daarnaast onderzoeken wij momenteel de mogelijkheden voor dashboarding. Indien hier aanleiding toe is, zullen wij uw Staten informeren.

4. Heeft de provincie voldoende expertise in huis om de informatie te interpreteren en e.v.t. maatregelen voor te stellen?

Ja, de Provincie Limburg heeft voldoende geohydrologische kennis in huis om de informatie te interpreteren en maatregelen voor te stellen. Mocht om welke reden dan ook blijken dat er aanvullende specifieke expertise gewenst is, dan beschikt de Provincie Limburg over de kennis en de middelen om deze in te schakelen.

5. Onderschrijft het College het oorzakelijke verband tussen ‘vernatting’ en ‘mijnwaterstijging’ zoals dat in het 2016 rapport van de projectgroep “Na-ijlende gevolgen steenkoolwinning in Zuid-Limburg” in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, is omschreven?

Wij hebben kennis genomen van de hierboven genoemde studie. In het samenvattend rapport staat op p. 19 dat “vernatting aan het maaiveld niet kan worden uitgesloten”, maar dat “schade aan bebouwing, natuur of landbouw niet verwacht wordt.”

Om dit beeld verder te verfijnen werkt de Provincie Limburg momenteel aan een update van het geohydrologisch model van de mijnstreek waarmee een betere prognose van de kwaliteit en de kwantiteit van het mijnwater en het bovenliggende grondwater gedaan kan worden voor de komende jaren.

6. Op welke wijze anticipeert het college op de na-ijlende gevolgen van steenkoolwinning en de daaruit volgende gevolgen met betrekking tot mijnwaterstijging en ook grondopdruk zoals in het 2016 rapport voorspeld?

In 2016 zijn er bestuurlijke afspraken gemaakt tussen het Rijk en de Provincie Limburg (mede namens de 10 voormalige mijnbouwgemeenten). Onderdeel van deze afspraken is een maatregelenpakket gericht op het beheersen en monitoren van de gevolgen van de voormalige steenkoolwinning in Limburg. De Provincie Limburg heeft de regie op de uitvoering van dit pakket.

Naast voorgenoemde is er een stichting opgericht die, tot de inwerkingtreding van de landelijke regeling bij mijnbouwschade in Limburg, ontzorgt bij schade aan woningen waarbij de veiligheid van wonen ten gevolge van de voormalige steenkoolwinning in het geding is.

7. Hoe is de informatievoorziening ingericht naar burgers, boeren en bedrijven, als het gaat om de mijnwater en -verzakking problematiek.

Binnen het kader van de aankomende schaderegeling wordt er momenteel gewerkt aan een actieve informatievoorziening voor alle belanghebbenden, zie hiervoor ook de beantwoording van vraag 8.

Daarnaast kan eenieder informatie over de na-ijlende effecten van de voormalige steenkoolwinning opvragen bij een van de 10 voormalige mijnbouwgemeenten. Bij specifieke vragen over stijgend mijnwater kan daarnaast contact worden opgenomen met de Provincie Limburg. Ten slotte kunnen algemene informatievragen met betrekking tot dit thema worden gericht aan het Infopunt Mijnbouw.

8. Is het College van plan een uitgebreide voorlichtingscampagne in de omschreven gebieden te organiseren? Zo nee, waarom niet?

Met betrekking tot stijgend mijnwater zijn wij op dit moment niet van plan een uitgebreide voorlichtingscampagne te organiseren. Hiertoe bestaat thans geen aanleiding, ook niet in de omschreven gebieden.

Overigens is de Provincie Limburg in het proces van het inrichten en vormgeving van de schaderegeling voornemens om – samen met betrokken partners, waaronder de door het ministerie van Klimaat en Groene Groei aangestelde kwartiermakers – een communicatiepakket samen te stellen. Dit communicatiepakket zal worden toegespitst op het gebied waarop de aankomende schaderegeling betrekking zal hebben. Over het moment waarop dit beschikbaar zal komen en de vormgeving is nog geen keuze gemaakt.

Tijdens bijeenkomsten in Munstergeleen werd duidelijk dat bewoners niet weten bij welke instantie ze terecht kunnen voor informatie, advies, ondersteuning en dragen van financiële gevolgen.

9. Is het provinciebestuur bereid en in staat om als meldpunt/coördinatiepunt op te treden en met ter zake bevoegde of ter zake deskundige instanties af te stemmen? Zo nee, waarom niet?

Met betrekking tot technische vragen over stijgend mijnwater zijn wij daartoe bereid. Echter, onderzoeksresultaten met betrekking tot stijgend mijnwater wijzen erop dat schade aan bebouwing, natuur of landbouw als gevolg van stijgend mijnwater op dit moment niet te verwachten is. Wij zien daarom vooralsnog geen noodzaak om een meldpunt hiervoor in te stellen of een voorlichtingscampagne te starten. Voor grondwateroverlast en eventuele schade als gevolg van andere oorzaken zoals bijvoorbeeld extreme neerslag gelden wettelijke regels als vermeld in het antwoord op vraag 11.

10. Wie stelt het causale verband vast tussen water in de kelder/ bodemvernating in relatie tot mijnwaterstijging?

Wij monitoren de grondwaterstanden en hebben inzicht in de stijging van het mijnwater en de te verwachten effecten daarvan. Op basis van deze gegevens kunnen we het verband (of het ontbreken hiervan) tussen stijgend mijnwater en vernatting vaststellen.

In het antwoord op vraag 22 wordt ingegaan op de beoordeling van vernattingsschade binnen het kader van de aankomende mijnschaderegeling, die niet van causaliteit maar aannemelijkheid zal uitgaan.

11. Deelt u als college de mening van het gemeentebestuur van Sittard-Geleen dat de bewoners zelf verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van wateroverlast in hun woning in deze casus?

Vernatting kan meerdere oorzaken hebben. Indien vernatting optreedt door stijgend mijnwater met als gevolg schade aan een woning, dan vinden wij dat de aankomende schaderegeling hierop van toepassing moet zijn.

Indien de oorzaak van vernatting anders is dan stijgend mijnwater, dan zijn gemeenten conform artikel 2.17 Omgevingswet verplicht om maatregelen in het openbaar gemeentelijke gebied te treffen. Dit om

structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de fysieke leefomgeving toegedeelde functies zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Perceeleigenaren zijn, eveneens op grond van de Omgevingswet, zelf verantwoordelijk voor het treffen van maatregelen op eigen terrein. Omdat wij in deze casus uitsluiten dat er vernatting ten gevolge van stijgend mijnwater is opgetreden, sluiten wij ons aan bij de mening van het gemeentebestuur van Sittard-Geleen.

In 2021 publiceerde Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) de 'Staat van de sector voormalige steenkoolwinning' die de na-ijleffecten van de steenkoolwinning in kaart brengt. De na-ijleffecten van de steenkoolwinning zijn bijvoorbeeld het ontstaan van sinkholes door ondiepe oude winningen of de aanwezigheid van historische mijnschachten, bewegingen in de bodem door stijgend mijnwater, waardoor er plaatselijk schade aan woningen en andere gebouwen kan optreden. En ook het risico dat vervuild stijgend mijnwater op termijn een bedreiging kan vormen voor grond- en drinkwater. SodM wil met de 'Staat van de Sector voormalige steenkoolwinning' bijdragen aan het verbeteren van het risicomanagement in die nazorgfase, en laat zien hoe belangrijk het is om nazorg goed te organiseren. Hoe de organisatie daarvan eruit ziet, is eigenlijk niet of nauwelijks vastgelegd. SodM pleit er voor om de nazorg goed te organiseren en dit wettelijk vast te leggen, juist omdat de nazorgperiode decennia of langer kan bestrijken.

12. Bent u op de hoogte van dit rapport en zo ja, wat is de actuele status over de organisatie van de nazorg? Zo nee, gaat u dit binnen afzienbare tijd oppakken?

Het antwoord op deze vraag is verwerkt in de beantwoording bij vraag 13.

13. SodM stelt dat de structurele verantwoordelijkheid voor de decennialange nazorg en hoe dit gefinancierd moet worden nog onvoldoende is geborgd. Bent u voornemens hierin een voortrekkersrol voor de Limburgse inwoners te nemen? Zo ja, hoe wilt u hier invulling aan gaan geven?

Ja, wij zijn op de hoogte van het rapport 'Staat van de Sector Voormalige steenkoolwinning'.

Het wettelijk borgen van nazorg wordt meegenomen in de modernisering van de Mijnbouwwet. Het ministerie van Klimaat en Groene Groei is hiervoor verantwoordelijk en heeft aangegeven dat de gewijzigde Mijnbouwwet naar verwachting eind 2026 wordt aangeboden aan de Tweede Kamer. De voortrekkersrol hiervoor ligt derhalve bij het Rijk, en niet bij de Provincie Limburg.

Wat betreft de actuele organisatie van de nazorg verwijzen wij naar de bestuurlijke afspraken tussen Rijk en regio zoals vermeld in het antwoord op vraag 6. De daarin opgenomen nazorgmaatregelen gericht op het beheersen van risico's ten gevolge van de voormalige steenkoolwinning worden sinds 2016 onder regie van de Provincie Limburg uitgevoerd.

Het rijk en de regio hebben in 2016 afgesproken een informatiecentrum op te richten. Het centrum stelt informatie ter beschikking aan deelnemende gemeenten en de provincie. De bij elkaar gebrachte informatie en expertise staat echter nog niet ter beschikking voor burgers. SodM adviseert om dit wel mogelijk te maken zodat burgers ook voor hun eigen woning of aan te kopen woning kunnen nagaan of de na-ijleffecten van de voormalige steenkoolwinning voor hen relevant zijn.

14. Kunnen de inwoners van onze provincie deze informatie inmiddels inzien, zo ja waar kunnen inwoners deze informatie inzien en op welke wijze attendeert u onze inwoners op deze mogelijkheid? Zo nee, wanneer komt deze informatie beschikbaar?

De burger kan de betreffende informatie opvragen bij de gemeente. Het voordeel hiervan is dat de gemeente tevens kan helpen bij het in beperkte mate duiden van de informatie. Daarnaast kunnen burgers vanzelfsprekend informatie over stijgend mijnwater opvragen bij de Provincie Limburg.

Volgens de Staat van de Sector Voormalige steenkoolwinning kan stijgend mijnwater, dat wordt gekenmerkt door een hoog chloride- en sulfaatgehalte op de langere termijn in sommige delen van het voormalige mijngebied leiden tot beïnvloeding van de kwaliteit van diep grondwater. De verandering van grondwaterkwaliteit zou grondwateronttrekkingen voor de levensmiddelenindustrie uit het kalksteengebied tussen de Benzenraderbreuk en de Heerlerheidebreuk kunnen beïnvloeden.

15. Bent u hiervan op de hoogte en zo ja welke maatregelen neemt u om de beïnvloeding van de kwaliteit van het diep grondwater tegen te gaan? Zo nee, bent u bereid gerichte actie te ondernemen en binnen welke termijn?

Wij zien de hierboven genoemde effecten op dit moment niet terug in de onderzoeksresultaten met betrekking tot het stijgende mijnwater.

Daarnaast doen wij onderzoek naar de lange termijn effecten van stijgend mijnwater. Op basis daarvan onderzoeken we of er naast bijvoorbeeld monitoring aanvullende maatregelen nodig zijn.

16. Hoe zorgt u ervoor dat afdichtende lagen boven de steenkoollagen worden beschermd tegen het doorboren ervan. Dit om eventuele vermenging van het stijgende zoute mijnwater met het zoete diepe grondwater te voorkomen?

Op dit moment werkt de Provincie Limburg aan een verkenning van de meerwaarde van een boringvrijzone in de mijnstreek in Zuid-Limburg. Met behulp van een boringvrijzone kunnen de grondwatervoorraden op diverse dieptes worden beschermd door doorboring van de beschermende kleilagen zoveel mogelijk te beperken.

17. Kunnen deze factoren mogelijke gevolgen hebben voor de Einstein telescoop?

Nee, gevolgen voor de Einstein Telescope zijn vanwege de afstand tussen de voormalige mijnconcessies en het zoekgebied Einstein Telescope uitgesloten.

Vanaf 2030 stoppen de bruinkoolwinningen in de Duitse grensstreek/NRW. Dan stopt ook het continu grootschalig wegpompen van grondwater. Dit heeft ongetwijfeld ook gevolgen voor de grondwaterstand in Limburg.

18. Welke extra risico's naast hogere grondwaterstand, mogelijke bodembewegingen en ontstaan van verzakkingen/sinkholes, zal dit hebben voor Limburg, onze inwoners en meer expliciet ook voor het ruim 800 ha omvattende Chemelot complex en de daar aanwezige chemische industrie?

In de mijnstreek verwachten wij op grond van studies niet dat het stoppen van de bruinkoolwinning, naast de al aanwezige risico's ten gevolge van de voormalige steenkoolwinning, extra risico's met zich mee zal brengen. Gelet op de geografische ligging, geldt dit ook voor het Chemelot complex.

Wel verwachten wij dat het stoppen van de bruinkoolwinning uitstralingseffecten zal hebben op het diepe grondwaterpakket van de Roerdalslenk, die ten noorden van de mijnstreek gelegen is. Hierbij is het van belang om te vermelden dat de diepe grondwaterpakketten van de mijnstreek en de Roerdalslenk van elkaar gescheiden zijn en elkaar niet beïnvloeden.

In oktober 2023 hebben de Limburgse mijnbouwgemeenten, de provincie Limburg en de toenmalige staatssecretaris van Mijnbouw dhr. Vijlbrief afgesproken dat vanaf dit jaar Limburgers zowel lichte als zware schade door steenkoolwinning kunnen melden.

19. Wat is de actuele status van deze nieuwe regeling?

Het ministerie van Klimaat en Groene Groei heeft twee kwartiermakers benoemd (mevr. Ploumen en dhr. van der Broek). Zij zijn benoemd als kwartiermaker voor I3ML, dat staat voor het Instituut voor Mens, Milieu en Mijnbouw Limburg. Zij geven aan dat het tot hun taak behoort om tot een toegankelijke en snelle afhandeling van schademeldingen te komen. In de komende periode dienen uiteenlopende stappen te worden gezet, zo zal een schadeprotocol en een regeling dienen te worden uitgewerkt op grond waarvan de vergoedingen of het herstel kan worden toegekend en gefinaliseerd. Ook zal in de komende maanden de vormgeving en invulling van het I3ML verder worden vormgegeven. Het jaar 2024 zal nog in het teken staan van het treffen van voorbereidingen.

20. Hoeveel meldingen zijn er inmiddels ingediend?

Het antwoord op deze vraag is verwerkt in de beantwoording van vraag 21.

21. Hoeveel meldingen zijn er inmiddels afgehandeld/in behandeling?

De regeling wordt op dit moment nog uitgewerkt en dus is schadeafwikkeling op grond van die regeling nog niet mogelijk.

Voor de tussenliggende periode heeft de minister geld toegezegd ter tegemoetkoming aan de meest schrijnende schadegevallen waar de veiligheid van wonen acuut of op korte termijn in het geding is. Dat geld is samen met bijdragen van de Provincie Limburg en de voormalige mijnbouwgemeenten gereserveerd voor een calamiteitenfonds, dat beheerd wordt door de Stichting Calamiteitenfonds Mijn(water)schade. Voor schadegevallen kunnen uit dat fonds voor bouwtechnische voorzieningen bijdragen worden verstrekt.

22. Kunnen Limburgers met vernattingsschade als gevolg van hogere grondwater door stijgend mijnwater hiervan ook gebruik maken? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waar kunnen zij hun claim indienen?

In de nieuwe regeling is door de toenmalig staatssecretaris Vijlbrief in oktober 2023 aangekondigd dat de bewoners die schade hebben aan hun woning een loket zullen krijgen waar zij terecht kunnen. Uit deze Kamerbrief (<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/10/27/overeenstemming-over-schadeafhandeling-voormalige-steenkoolwinning-in-limburg>):

“Beoordeling door de Limburgse Kamer van de Commissie Mijnbouwschade. Om een beslissing te nemen op een aanvraag om vergoeding of herstel vraag ik advies van de Commissie Mijnbouwschade. Dit betekent dat de schade zal worden bekeken en beoordeeld door de Commissie Mijnbouwschade (hierna: commissie). Deze landelijke commissie wordt daartoe uitgebreid met een Limburg Kamer. De commissie gebruikt daarbij een nog verder uit te werken schadeprotocol dat speciaal voor deze schadeafhandeling wordt opgesteld. De commissie beoordeelt de schade daarbij op aannemelijkheid. Hierdoor zal er minder onderzoek nodig zijn, wordt de regeling vriendelijker voor bewoners en worden uitvoeringskosten beperkt.”

Het voorgaande houdt in dat het aannemelijk dient te zijn dat deze vernatting het gevolg is van de mijnbouw alvorens een schadeuitkering cq herstel zal kunnen plaatsvinden. Daarnaast geeft de staatssecretaris in dezelfde brief aan: *“Bewoners die een vermoeden hebben dat hun huis schade heeft door de voormalige steenkoolwinning in Zuid-Limburg kunnen zich via het lokale loket melden en worden daar verder geholpen bij het indienen van een aanvraag op grond van de door mij opengestelde regeling. De bewoner krijgt een zaakbegeleider die hem of haar zal helpen en vragen kan beantwoorden over de verdere afhandeling van de melding. Ook draagt het instituut zorg voor de uitbetaling van de door mij toegekende vergoeding of het herstel van de schade.”*

23. Welke organisatie houdt (namens de provincie) toezicht in dit dossier?

Het toenmalige kabinet en de regio zijn het eens geworden over de uitgangspunten van de schadeafhandeling in Limburg. Via de Kamerbrief van oktober 2023 (<https://open.overheid.nl/documenten/ccdf267b-9e56-4af2-8c37-dccf58c066f4/file>) is daarbij een aantal onderwerpen benoemd die nog nader uitgezocht dienden te worden. Na de benoeming van beide kwartiermakers is de verdere uitwerking verder geformaliseerd in een stuurgroep en een kerngroep bestaande uit de kwartiermakers, de regionale en lokale overheden en het ministerie van Klimaat en Groene Groei. In deze Stuurgroep worden alle relevante besluiten genomen en kan alle informatie integraal uitgewisseld worden.

24. Welke wettelijke maatregelen kan de provincie nemen?

Mede dankzij de inzet van de Limburgse gemeenten en de Provincie Limburg heeft het vorige kabinet goede en verstandige besluiten genomen om op een ruimhartige wijze schade als gevolg van mijnbouwactiviteiten mogelijk te maken. Die worden nu in goede samenwerking verder uitgewerkt en er is nu geen aanleiding om aanvullende stappen te overwegen, laat staan te zetten.

25. Op welke wijze zijn de boven geschetste, en mogelijk verder uitbreidende, problemen structureel op te lossen?

Al sinds 2017 wordt onder regie van de Provincie Limburg (mede namens de 10 voormalige mijnbouwgemeenten) een pakket met (technische) maatregelen uitgevoerd. Dit pakket heeft als doel de na-ijlende effecten van de voormalige steenkoolwinning te beheersen en wordt gefinancierd door het Rijk. Hiermee nemen Rijk en regio samen verantwoordelijkheid voor een veilige leefomgeving. Op dit moment zijn we bezig om dit pakket te actualiseren.

26. Wie stelt de getroffen bewoners/bedrijven schadeloos voor de opgelopen schade?

Om een beslissing te nemen op een aanvraag om vergoeding of herstel vraagt de minister advies aan de Commissie Mijnbouwschade. Dit betekent dat de schade zal worden bekeken en beoordeeld door de Commissie Mijnbouwschade. Deze landelijke commissie zal worden uitgebreid met een Limburgse Kamer. De commissie gebruikt daarbij een nog verder uit te werken schadeprotocol dat speciaal voor deze schadeafhandeling wordt opgesteld. De commissie beoordeelt de schade daarbij op aannemelijkheid. Hierdoor zal er – zo is de verwachting - minder onderzoek nodig zijn, wordt de regeling vriendelijker voor bewoners en worden uitvoeringskosten beperkt. De staatssecretaris (thans de minister) laat zich straks voor de uitvoering van deze regeling ondersteunen door het op te richten regionale instituut I3ML en adviseren door de Limburg Kamer van de Commissie Mijnbouwschade alvorens tot een beslissing te komen. In de eerder aangehaalde Kamerbrief van de toenmalig staatssecretaris Vijlbrief (oktober 2023) is uiteengezet dat de regeling alleen wordt opengesteld voor bewoners.

27. Welke instantie is voor de ontstane situatie verantwoordelijk?

In formele zin zijn de mijnbouwondernemingen (mede)aansprakelijk voor eventuele schade die het gevolg is van mijnbouw. Het verhalen van de kosten op de voormalig mijnexploitanten is voor burgers (nagenoeg) onmogelijk. De Limburgse mijnen werden geëxploiteerd door verschillende mijnbouwbedrijven. Nog los van potentieel lastige kwesties rondom medeaansprakelijkheid, bestaan de meeste van die bedrijven niet meer, alleen DSM en Umicore bestaan nog.

Het kabinet heeft daarover klare taal gesproken en aangegeven dat zij een regeling wil openstellen voor bewoners met schade aan hun woning waarbij het aannemelijk is dat deze schade door de voormalige steenkoolwinning veroorzaakt is en dat zij, afhankelijk van de omvang van de schade, een vergoeding krijgen of de woning kunnen laten herstellen. Deze voorziening heeft het karakter van een onverplichte tegemoetkoming van overheidswege.

28. Wat zijn de gevolgen van de stijgende grondwaterstand voor terugkerende bronnen en/of beken en landbouwpercelen?

Zoals bij vraag 5 aangegeven kan vernatting ten gevolge van stijgend mijnwater niet worden uitgesloten. Als er vernatting optreedt, dan vindt dit plaats in de beekdalen. Uit onze onderzoeksgegevens blijkt dat er op dit moment geen sprake is van hogere grondwaterstanden als gevolg van stijgend mijnwater. Zoals eerder aangegeven doen wij momenteel onderzoek naar de lange termijn effecten van stijgend mijnwater.

Gedeputeerde Staten van Limburg

voorzitter

secretaris

College van Gedeputeerde Staten

Provincie Limburg

Postbus 5700

6202 MA Maastricht

Maastricht, 28-08-2024

Betreft: Na-ijlende gevolgen steenkolenmijnen & stijgend mijnwater

Geachte College,

Via deze weg stellen wij u vragen aangaande de na-ijlende gevolgen van steenkolenmijnen/stijgend mijnwater in Zuid Limburg

In 2014 is het ministerie van Economische Zaken gestart met een onderzoek naar de 'Na-ijlende gevolgen steenkolenwinning Zuid-Limburg'. Het doel van het onderzoek was het in kaart brengen van de risico's die verband houden met stijgend mijnwater en historische mijnbouw. Dit onderzoek heeft zich o.a. gericht op bodembeweging, de eventuele verandering van de grondwaterkwantiteit en -kwaliteit, de aanwezigheid van oude mijnschachten en de mogelijke risico's daarvan.

Volgens bovenstaand onderzoek zou in drie gebieden in Limburg, langs de Heerlerheidebreuk in Geleen en de Feldbissbreuk in Brunssum en Eygelshoven, van ongelijkmatige stijgingen met grote hoogteverschillen die plotseling, stapsgewijs optreden, niet worden uitgesloten. Het stijgend mijnwater heeft tot gevolg dat ook de grondwaterstand in de daar boven liggende lagen stijgt. Dit kan volgens het bovengenoemd rapport in lager gelegen gebieden in het Geleenbeekdal leiden tot vernatting en mogelijke gevolgen op maaiveldniveau.

In 1994 is het oppompen van mijnwater helemaal gestopt. Sindsdien stijgt het mijnwater in heel Zuid-Limburg aantoonbaar. Naast de vernatting door het stijgende mijnwater kan volgens het bovengenoemd onderzoek in een deel van het mijngebied, met name de voormalige Emma concessie, een situatie ontstaan dat stijgend mijnwater over enkele decennia infiltreert in de daar bovenliggende watervoerende lagen.

Volgens dit onderzoek zijn gebieden met hoge grondwaterstanden van minder dan 3,5 meter beneden maaiveld het meest kwetsbaar zijn voor wat betreft potentiële vernatting. Dergelijke gebieden zijn met name in rivierdalen gelegen, zowel kleine rivierdalen zoals het Geleenbeekdal in met name Schinnen, Geleen en Munstergeleen als grote dalen zoals het Maasdal. In deze gebieden kan een stijging van de grondwaterstanden zorgen voor het vernatten van kelders, veranderingen voor de landbouw (zowel positief als negatief) of schade aan natuur veroorzaken.

Tijdens een IVN lezing in Munstergeleen over 'na-ijlende effecten koolwinning' werd het GOB-raadslid van de gemeente Sittard-Geleen, de heer B. Van Rijswijk geattendeerd op de alsmaar gestaag stijgende mijnwaterstand in de verlaten mijngangen. Aanwezigen attendeerden de spreker erop dat de voorspelde 'vernatting' van Munstergeleen, door mijnwater-opdruk, nu reeds daadwerkelijk plaatsvindt in kelders in de Beekstraat (die loopt vanaf het Raadhuisplein richting Geleenbeekdal) waar, ondanks diverse maatregelen, water door de fundering en muren de kelders indringt. Sinds een jaar kampen ook bewoners aan de Sittarderweg in Munstergeleen met

grondwater in hun kelders en garageboxen. Het blijkt dat geen enkele maatregel afdoende blijkt. Ook in de Sittardse wijk Baandert, vooral in en rondom Henri Hermansstraat, is ook al geruime tijd sprake van plotseling wateroverlast in de kelders. En dit ondanks het waterdicht maken van de kelders. Het college van B&W van de gemeente Sittard-Geleen geeft in Dagblad De Limburger van 30 mei 2024 aan dat de bewoners zelf verantwoordelijk zijn voor het voorkomen daarvan.

Kaartmateriaal in het bovengenoemd rapport wijst op de risicogebieden in het beekdal Munstergeleen, hetgeen een samenhang oplevert met de meldingen van overlast in het Munstergeleense (en mogelijk ook de Baandert).

Daarbij is het interessant om te weten dat de Beekdalstraat te Munstergeleen op +50 m NAP ligt, de Sittarderweg Munstergeleen op +58 meter NAP en de Henri Hermansstraat Sittard op +41 meter NAP. De ruimte voor het normale grondwater wordt door het onophoudelijke stijgende mijnwater niveau kennelijk steeds beperkter, waardoor uittreden in kelders en garageboxen van grondwater aannemelijk lijkt.

Uit recente metingen met betrekking tot de huidige stand en bestendige stijging van het mijnwater blijkt dat op de meetlocatie Sweikhuizen dit jaarlijks stijgt met 1,2 meter. Terwijl in de oude schacht ON1 te Heerlen sprake van is van een continue stijging met jaarlijks 1,8 meter. Zuid-Limburg.

1. Herkent het College zich in de boven omschreven situatie?
2. Is het College op de hoogte van de voortdurende stijging van de mijnwaterstand in de Westelijke en Oostelijke Mijnstreek?
3. Op welke wijze, door wie en met welke frequentie wordt het provinciebestuur geïnformeerd over de laatste stand van zaken?
4. Heeft de provincie voldoende expertise in huis om de informatie te interpreteren en e.v.t. maatregelen voor te stellen?
5. Onderschrijft het College het oorzakelijke verband tussen 'vernatting' en 'mijnwaterstijging' zoals dat in het 2016 rapport van de projectgroep "Na-ijlende gevolgen steenkolenwinning in Zuid-Limburg" in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, is omschreven?
6. Op welke wijze anticipeert het college op de na-ijlende gevolgen van steenkoolwinning en de daaruit volgende gevolgen met betrekking tot mijnwaterstijging en ook grondopdruk zoals in het 2016 rapport voorspeld?
7. Hoe is de informatievoorziening ingericht naar burgers, boeren en bedrijven, als het gaat om de mijnwater en -verzakking problematiek.
8. Is het College van plan een uitgebreide voorlichtingscampagne in de omschreven gebieden te organiseren? Zo nee, waarom niet?

Tijdens bijeenkomsten in Munstergeleen werd duidelijk dat bewoners niet weten bij welke instantie ze terecht kunnen voor informatie, advies, ondersteuning en dragen van financiële gevolgen.

9. Is het provinciebestuur bereid en in staat om als meldpunt/coördinatiepunt op te treden en met ter zake bevoegde of ter zake deskundige instanties af te stemmen? Zo nee, waarom niet?
10. Wie stelt het causale verband vast tussen water in de kelder/ bodemvernatting in relatie tot mijnwaterstijging?
11. Deelt u als college de mening van het gemeentebestuur van Sittard-Geleen dat de bewoners zelf verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van wateroverlast in hun woning in deze casus?

In 2021 publiceerde Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) de 'Staat van de sector voormalige steenkoolwinning' die de na-ijleffecten van de steenkoolwinning in kaart brengt. De na-ijleffecten van de steenkoolwinning zijn bijvoorbeeld het ontstaan van sinkholes door ondiepe oude winningen of de aanwezigheid van historische mijnschachten, bewegingen in de bodem door stijgend mijnwater, waardoor er plaatselijk schade aan woningen en andere gebouwen kan optreden. En ook het risico dat vervuild stijgend mijnwater op termijn een bedreiging kan vormen voor grond- en drinkwater. SodM wil met de 'Staat van de Sector voormalige steenkoolwinning' bijdragen aan het verbeteren van het risicomanagement in die nazorgfase, en laat zien hoe belangrijk het is om nazorg goed te organiseren. Hoe de organisatie daarvan eruit ziet, is eigenlijk niet of nauwelijks vastgelegd. SodM pleit er voor om de nazorg goed te organiseren en dit wettelijk vast te leggen, juist omdat de nazorgperiode decennia of langer kan bestrijken.

12. Bent u op de hoogte van dit rapport en zo ja, wat is de actuele status over de organisatie van de nazorg? Zo nee, gaat u dit binnen afzienbare tijd oppakken?
13. SodM stelt dat de structurele verantwoordelijkheid voor de decennialange nazorg en hoe dit gefinancierd moet worden nog onvoldoende is geborgd. Bent u voornemens hierin een voortrekkersrol voor de Limburgse inwoners te nemen? Zo ja, hoe wilt u hier invulling aan gaan geven?

Het rijk en de regio hebben in 2016 afgesproken een informatiecentrum op te richten. Het centrum stelt informatie ter beschikking aan deelnemende gemeenten en de provincie. De bij elkaar gebrachte informatie en expertise staat echter nog niet ter beschikking voor burgers. SodM adviseert om dit wel mogelijk te maken zodat burgers ook voor hun eigen woning of aan te kopen woning kunnen nagaan of de na-ijleffecten van de voormalige steenkoolwinning voor hen relevant zijn.

14. Kunnen de inwoners van onze provincie deze informatie inmiddels inzien, zo ja waar kunnen inwoners deze informatie inzien en op welke wijze attendeert u onze inwoners op deze mogelijkheid? Zo nee, wanneer komt deze informatie beschikbaar?

Volgens de Staat van de Sector Voormalige steenkoolwinning kan stijgend mijnwater, dat wordt gekenmerkt door een hoog chloride- en sulfaatgehalte op de langere termijn in sommige delen van het voormalige mijngebied leiden tot beïnvloeding van de kwaliteit van diep grondwater. De verandering van grondwaterkwaliteit zou grondwateronttrekkingen voor de levensmiddelenindustrie uit het kalksteengebied tussen de Benzenraderbreuk en de Heerlerheidebreuk kunnen beïnvloeden.

15. Bent u hiervan op de hoogte en zo ja welke maatregelen neemt u om de beïnvloeding van de kwaliteit van het diep grondwater tegen te gaan? Zo nee, bent u bereid gerichte actie te ondernemen en binnen welke termijn?
16. Hoe zorgt u ervoor dat afdichtende lagen boven de steenkoollagen worden beschermd tegen het doorboren ervan. Dit om eventuele vermenging van het stijgende zoute mijnwater met het zoete diepe grondwater te voorkomen?
17. Kunnen deze factoren mogelijke gevolgen hebben voor de Einstein telescoop?

Vanaf 2030 stoppen de bruinkoolwinningen in de Duitse grensstreek/NRW. Dan stopt ook het continu grootschalig wegpompen van grondwater. Dit heeft ongetwijfeld ook gevolgen voor de grondwaterstand in Limburg.

18. Welke extra risico's naast hogere grondwaterstand, mogelijke bodembewegingen en ontstaan van verzakkingen/sinkholes, zal dit hebben voor Limburg, onze inwoners en meer

expliciet ook voor het ruim 800 ha omvattende Chemelot complex en de daar aanwezige chemische industrie?

In oktober 2023 hebben de Limburgse mijnbouwgemeenten, de provincie Limburg en de toenmalige staatssecretaris van Mijnbouw dhr. Vijlbrief afgesproken dat vanaf dit jaar Limburgers zowel lichte als zware schade door steenkoolwinning kunnen melden.

19. Wat is de actuele status van deze nieuwe regeling?
20. Hoeveel meldingen zijn er inmiddels ingediend?
21. Hoeveel meldingen zijn er inmiddels afgehandeld/in behandeling?
22. Kunnen Limburgers met vernattingsschade als gevolg van hogere grondwater door stijgend mijnwater hiervan ook gebruik maken? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waar kunnen zij hun claim indienen?
23. Welke organisatie houdt (namens de provincie) toezicht in dit dossier?
24. Welke wettelijke maatregelen kan de provincie nemen?
25. Op welke wijze zijn de boven geschetste, en mogelijk verder uitbreidende, problemen structureel op te lossen?
26. Wie stelt de getroffen bewoners/bedrijven schadeloos voor de opgelopen schade?
27. Welke instantie is voor de ontstane situatie verantwoordelijk?
28. Wat zijn de gevolgen van de stijgende grondwaterstand voor terugkerende bronnen en/of beken en landbouwpercelen?

Wij zien uw schriftelijke beantwoording graag tegenmoet, binnen de daarvoor gestelde termijn.

Namens de BBB fractie,

Guus Queisen